

Κάτω οι πάνω, πάνω κανείς; Πολιτικά κόμματα και άμεση δημοκρατία στη ψηφιακή εποχή (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό Σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε από το [αφρα](#) στις 21/10/25.

Περιεχόμενο

Κάτω οι πάνω, πάνω κανείς; Πολιτικά κόμματα και άμεση δημοκρατία στη ψηφιακή εποχή

Γιώργος Χαραλάμπους

Η άμεση δημοκρατία υποδηλώνει την άμεση συμμετοχή των πολιτών ή/και των κομματικών μελών στις διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων, έτσι ώστε να παρακάμπτονται οι στρεβλώσεις που προκύπτουν μέσα από τον ενδιάμεσο ρόλο των αντιπροσώπων. Ένα παράδειγμα προς αυτή τη κατεύθυνση, ακόμα κάπως αφηρημένο και τεχνικά απροσδιόριστο, αποτελεί η ψηφιακή πλατφόρμα που ανακοίνωσε ο Φειδίας για τους σκοπούς του νέου κόμματος που έχει ιδρύσει, με το όνομα Άμεση Δημοκρατία.

Παρόλο που διάφοροι σχολιαστές έχουν αποκαλέσει την ανακοίνωση του Φειδία πολιτικό σεισμό και έχουν είτε λιβανίσει είτε κριτικάρει με επιθετικό πνεύμα την πολιτική του αυτή πρωτοβουλία, δεν πρόκειται για κάτι καινούργιο σε ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι παθογένειες της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας καθίστανται εδώ και περισσότερο από μια δεκαετία ανησυχητικές και προβληματικές. Κάποια από τα προβλήματα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, που καταγράφονται ευρέως στη σχετική ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, περιλαμβάνουν τη μείωση της συμμετοχής στα κόμματα και της εμπλοκής των πολιτών από τη δεκαετία του 1980 και ένθεν· την αυξανόμενη απόσταση μεταξύ πολιτών και πολιτικών ελίτ λόγω της “καρτελοποίησης” των κομμάτων, αφού αυτά εξαρτώνται περισσότερο από την κρατική χρηματοδότηση και την προβολή στα μέσα ενημέρωσης παρά από τα μέλη τους· την κρίση της πολιτικής εκπροσώπησης, αφού πολλοί πολίτες θεωρούν ότι οι εκπρόσωποί τους δεν αντανakλούν πλέον την πολυμορφία της κοινωνίας ή τα συμφέροντα των απλών ανθρώπων· τον κατακερματισμό των μέσων ενημέρωσης και τη ζήτηση για νέα κανάλια επικοινωνίας βάσει των οποίων έχει μεταμορφωθεί ο τρόπος με τον οποίο οι πολίτες καταναλώνουν πολιτικές πληροφορίες· την αποδυνάμωση των παραδοσιακών ιδεολογικών ταυτοτήτων που έχει αφήσει πολλούς ψηφοφόρους πολιτικά αδέσποτους· και διάφορα άλλα.

Αυτά οδήγησαν αρκετά πολιτικά κόμματα, ως επί το πλείστον αλλά όχι αποκλειστικά καινούργια σχήματα, σε μια ευρύτερη τάση προς «οριζόντια» και «δικτυακά» μοντέλα εκπροσώπησης. Ως εκ τούτου, εδώ και καιρό τα ψηφιακά εργαλεία συμμετοχής έχουν μετασχηματίσει τον τρόπο με τον οποίο τα ευρωπαϊκά κόμματα αλληλεπιδρούν με τα μέλη τους και το ευρύτερο κοινό. Αν και τα αποτελέσματα ποικίλλουν -από ριζοσπαστικά πειράματα άμεσης δημοκρατίας έως υβριδικά μοντέλα διαβούλευσης- η γενική τάση είναι προς μεγαλύτερη διαδραστικότητα, διαφάνεια και ενδυνάμωση των κομματικών μελών. Τα κόμματα, επίσης, πλέον χρησιμοποιούν συμμετοχικά εργαλεία για να

επαναπροσδιορίσουν συλλογικά την ταυτότητά τους, συλλέγοντας τις προτεραιότητες των υποστηρικτών τους μέσω crowdsourcing, αντί να τις επιβάλλουν από πάνω προς τα κάτω.

Τα παραδείγματα είναι πολλά και περιλαμβάνουν:

α. Το Κίνημα Πέντε Αστέρων (Movimento 5 Stelle, Ιταλία), το οποίο δημιούργησε την Πλατφόρμα Rousseau (μέχρι το 2021), στην οποία τα μέλη μπορούσαν να προτείνουν νόμους, να συζητούν πολιτικά ζητήματα και να ψηφίζουν ηλεκτρονικά για τις αποφάσεις του κόμματος, τους υποψηφίους και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες. Το σύστημα είχε ως στόχο να καταστήσει τους βουλευτές του κόμματος υπεύθυνους απευθείας έναντι των εγγεγραμμένων μελών και όχι έναντι της ηγεσίας του κόμματος.

β. Το Podemos (Ισπανία), με τα εργαλεία Plaza Podemos και Participa Portal, με το πρώτο να λειτουργεί ως φόρουμ συζήτησης για τα μέλη, όπου μπορούν να συζητούν πολιτικές, και το δεύτερο να επιτρέπει την ηλεκτρονική ψηφοφορία για τα έγγραφα του κόμματος, τις εκλογές ηγεσίας και τους καταλόγους υποψηφίων.

γ. Το Πειρατικό Κόμμα (Γερμανία και άλλα ευρωπαϊκά κράτη) με το εργαλείο LiquidFeedback, που εφαρμόζει την «υγρή δημοκρατία», επιτρέποντας στους χρήστες είτε να ψηφίζουν απευθείας για θέματα είτε να αναθέτουν την ψήφο τους σε άλλο μέλος.

δ. Την Εναλλακτική (Alternativet, Δανία), όπου το εργαλείο Det Politiske Laboratorium (Το Πολιτικό Εργαστήριο) συνδυάζει την ψηφιακή συμμετοχή και τα τοπικά εργαστήρια για να επιτρέπει στους πολίτες να συν-δημιουργούν προτάσεις πολιτικής. Τα μέλη και τα μη μέλη μπορούν να υποβάλλουν ιδέες πολιτικής στο διαδίκτυο, να σχολιάζουν και να ψηφίζουν επί των σχεδίων.

Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία αναγνωρίζει το δυναμικό των ψηφιακών εργαλείων για τη δημοκρατικοποίηση των πολιτικών κομμάτων, αλλά προειδοποιεί ότι μπορούν επίσης να ενισχύσουν τις υπάρχουσες δημοκρατικές παθολογίες:

Πρώτο, δύναται να οδηγήσουν σε επιφανειακή συμμετοχή (clicktivism). Αυτό συνεπάγεται ότι τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να δημιουργήσουν την ψευδαίσθηση της ενδυνάμωσης χωρίς να αλλάξουν τις πραγματικές δομές εξουσίας. Η διαδικτυακή συμμετοχή συχνά γίνεται συμβολική ή συμβουλευτική και όχι πραγματικά αποφασιστική. Ο όρος «κλικτιβισμός» αναφέρεται σε συμμετοχή που απαιτεί ελάχιστη προσπάθεια (π.χ., διαδικτυακή ψηφοφορία ή σχολιασμός) και στερείται του βάθους της παραδοσιακής πολιτικής εμπλοκής. Επίσης, προσφέρει συμμετοχικά δικαιώματα στα κομματικά μέλη, αλλά δεν τους μεταβιβάζει υποχρεώσεις. Άρα οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορεί να αυξάνουν ποσοτικά τα ποσοστά συμμετοχής, αλλά όχι απαραίτητα ποιοτικά -μπορούν να ενισχύσουν το χάσμα μεταξύ της ηγεσίας του κόμματος και των μελών του, αντί να το μειώσουν.

Δεύτερο, οι ψηφιακές πλατφόρμες μιας πιο άμεσης συμμετοχής δύναται να συγκεντρωποιήσουν τον έλεγχο και να δημιουργήσουν ολιγαρχίες πλατφορμών, συγκεντρώνοντας την εξουσία με νέους τρόπους. Οι ελίτ των κομμάτων ή οι ιδιωτικοί φορείς τεχνολογίας συχνά ελέγχουν τα δεδομένα, τους αλγόριθμους και τη διαμεσολάβηση, περιορίζοντας τη διαφάνεια και δημιουργώντας ψηφιακούς χώρους που φαίνονται ανοιχτοί, αλλά τυγχάνουν ιεραρχικής διαχείρισης, έτσι ώστε να συγκαλύπτεται ψηφιακά η κυριαρχία των ελίτ.

Τρίτο, οι συζητήσεις στις ψηφιακές πλατφόρμες τείνουν να είναι κατακερματισμένες, πολωμένες ή να κυριαρχούνται από τους πιο ενεργούς χρήστες. Τα γρήγορα συστήματα ψηφοφορίας και σχολιασμού δίνουν προτεραιότητα στην ποσότητα των απαντήσεων έναντι της ποιότητας της επιχειρηματολογίας. Άρα, χωρίς ισχυρή διαμεσολάβηση και σχεδιασμό για διαβούλευση, οι ψηφιακές πλατφόρμες ενδέχεται να υπονομεύσουν τα ιδανικά της δημοκρατίας.

Τέταρτο, η ψηφιακή δημοκρατία εισάγει κινδύνους διακυβέρνησης δεδομένων: ποιος κατέχει, ποιος διαχειρίζεται και ποιος χρησιμοποιεί τα δεδομένα συμμετοχής; Η πλατφόρμα Rousseau του Κινήματος των Πέντε Αστέρων της Ιταλίας, για παράδειγμα, επικρίθηκε για την έλλειψη διαφάνειας, τα ελαττώματα ασφάλειας και την αδιαφανή λήψη αποφάσεων. Οι ακαδημαϊκοί προειδοποιούν για την «αλγοριθμική αδιαφάνεια» – αποφάσεις που διαμορφώνονται από κρυφές ψηφιακές υποδομές που είναι δύσκολο να ελεγχθούν από τους πολίτες.

Πέμπτο, η ψηφιακή συμμετοχή μπορεί να ενισχύσει τον λαϊκιστικό και συναισθηματικό λόγο. Οι αλγόριθμοι ευνοούν τα συναισθηματικά φορτισμένα ή απλοποιημένα μηνύματα, τα οποία μπορεί να υπονομεύσουν τη λογική συναίνεση. Αυτή η δυναμική κινδυνεύει να μετατρέψει τις συμμετοχικές πλατφόρμες σε χώρους πόλωσης αντί για συλλογική, ορθολογική διαβούλευση.

Εν ολίγοις, η υπόσχεση της ψηφιακής δημοκρατίας δεν εξαρτάται μόνο από την τεχνολογική καινοτομία, αλλά και από τον οργανωτικό σχεδιασμό, τη συμμετοχικότητα και τη λογοδοσία. Χωρίς αυτές τις διασφαλίσεις, η ψηφιακή συμμετοχή μπορεί να εκσυγχρονίσει τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες συμμετέχουν στην πολιτική, αλλά όχι το ποιος κατέχει την εξουσία ή πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις.

Αυτό φυσικά δε σημαίνει πως ο Φειδίας κενολογεί, ούτε ότι η αντιπροσωπευτική δημοκρατία στην Κύπρο λειτουργεί ρολόι. Σηματοδοτεί όμως μια περίπλοκη συζήτηση, όσο περίπλοκη είναι η δημοκρατική θεωρία κάθε αυτή, που δεν χωρεί ούτε λιβανίσματα, ούτε απόλυτες αποδομήσεις, αλλά απαιτεί μια διεξοδική ανάλυση των όποιων νέων για την Κύπρο προτάσεων που αφορούν την ψηφιακή συμμετοχή στις κομματικές και πολιτικές διεργασίες.

Αυτή η απαίτηση βαραίνει πρώτα και κύρια τους εισηγητές αυτών των προτάσεων, αλλά ταυτόχρονα δεν μπορεί να χωρέσει τις απόλυτες και ανιστόρητες τοποθετήσεις. Διότι η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, στην Κύπρο και αλλού, πάσχει. Βάσει αυτής της παραδοχής, ο Φειδίας έκανε ένα βήμα μπροστά, ακολουθώντας τάσεις και πρακτικές από την υπόλοιπη Ευρώπη. Αλλά προς το παρόν το βήμα αυτό παραμένει μετέωρο.

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση](#), [Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση](#), [Ηλεκτρονικά Άρθρα](#), [Δεκαετία 2020-2029](#), [2025](#), [αφρα](#), [Κοινότητα Αγώνα \(Ομάδα\)](#), [Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:

<https://movementsarchive.org/> - **Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο**
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:afsa:direct_democracy

Last update: **2025/11/29 09:12**

